

Inhoud

	Pagina
Woord vooraf	7
1. Aan tafel met Mattheüs..... <i>Mattheüs 9:9-13</i>	9
2. Het grote feestmaal..... <i>Lukas 14:12-24</i>	15
3. Geen hap door je keel..... <i>Lukas 11:37-44</i>	21
4. Logeren bij Zacheüs..... <i>Lukas 19:1-10</i>	27
5. De vrouw aan tafel..... <i>Lukas 7:36-50</i>	34
6. Tafelmanieren..... <i>Lukas 22:14-20</i>	40
7. Ontbijt aan het meer..... <i>Johannes 21:15-19</i>	46
8. Met open handen..... <i>Lukas 24:13-35</i>	52
Suggesties ter afsluiting.....	58
Geraadpleegde literatuur.....	62

Woord vooraf

Tijdens het eten kun je over van alles in gesprek raken. Op een doordeweekse dag is het heerlijk om aan te schuiven aan tafel en tijdens de maaltijd de dag door te nemen. In het weekend spreek je soms af met vrienden, waarbij je de tijd neemt om lekker te tafelen en elkaar van hart tot hart te ontmoeten. Aan tafel deel je niet alleen het eten, maar ook het leven.

In de Bijbel neemt de maaltijd ook een belangrijke plaats in. Zo heeft de profeet Jesaja het over het feestmaal dat de Heer zal geven voor alle volken op aarde, met de heerlijkste gerechten en de beste wijnen. Of denk aan Abram, die drie bijzondere mannen gastvrij ontving; of Jozef die al zijn broers in Egypte overdonderde met een bijzondere tafelschikking tijdens het diner. In Openbaring wordt zelfs gesproken over het bruiloftsmaal van het Lam.

De bijbelstudies in dit boek gaan over maaltijden waar Jezus aan tafel zit en in gesprek is met zijn tafelenoten. Hij deelt de maaltijd met allerhande mensen: zijn leerlingen, schriftgeleerden, tollenaars, wandelaars en farizeeën. De gesprekken die Jezus met hen aan tafel voert, brengen ons bij de kern van het evangelie: de liefde en genade van de Heer.

Mijn hoop is dat dit bijbelstudieboek voor jou een uitnodiging is om een stoel aan te schuiven bij Jezus aan tafel. Om je leven met Hem te delen en te ontvangen wat Hij jou geven wil.

Anne-Marie van Briemen

PS Wanneer je dit boek gebruikt om op een bijbelkring met elkaar door te nemen, dan is het mooi om ook daadwerkelijk met elkaar te eten voorafgaand aan de bijbelstudie. Dat past niet alleen heel goed bij het thema, maar het is ook nog eens lekker en het verdiept de onderlinge contacten.

1 Aan tafel met Mattheüs

Mattheüs 9:9-13

De ingrediënten voor een geslaagd diner zijn vrij eenvoudig: je kookt lekker eten, schenkt de glazen vol en je gaat aan tafel met mensen die voor jou belangrijk zijn. Zelfs als je kookkunsten niet denderend zijn, kan je avond geslaagd zijn, want samen met je gasten aan tafel heb je een geweldige tijd! Voor joodse mensen was samen tafelen nóg belangrijker dan voor ons. Aan tafel vierden en beleefden ze hun geloof. Wanneer je als jood in de dagen van Jezus met iemand aan tafel zat, dan zei je daarmee: ‘We delen aan deze tafel niet alleen het eten, maar ook ons geloof in God. We zijn verbonden met elkaar. Ik accepteer jou volledig.’

Leessleutel

Neem de tijd om Mattheüs 9:9-13 te lezen.

- Verplaats je al lezende in het bijbelgedeelte: wie zegt wat, hoe reageren de hoofdpersonen op elkaar, wat zie je?
- Kies vervolgens één persoon (of een groep personen) uit en lees het gedeelte nog een keer alsof jij die persoon zelf bent.
- Welke gevoelens en gedachten komen er bij je boven? Wat zou je willen zeggen, vragen of doen?

Context

Dit bijbelgedeelte staat ingeklemd tussen allerlei genezingsverhalen: bezetenen, verlamden, blinden, Petrus' schoonmoeder. In de ontmoeting met Jezus worden zij genezen. Zelfs een dood meisje wordt tot leven gewekt. Overal waar Jezus komt, laat Hij een spoor van vreugde en verwondering na bij de schare, maar bij de schriftgeleerden en farizeeën onbegrip en verbijstering. Want zoals Hij over God spreekt, mensen genadig is en het vertrouwde joodse geloof op z'n kop zet – dat is nog nooit vertoond. Het bijbelgedeelte Mattheüs 9:9-13 is daar een schitterend voorbeeld van.

Aantekeningen

Vers 9

Nadat Jezus een verlamde man genezen heeft en verder trekt door Kapernaüm, ziet Hij Mattheüs zitten bij het tolhuis. Mattheüs inde tolgeld voor de Romeinse bezetter en

maakte zich daardoor gehaat bij zijn volksgenoten. Want tollenaars inden doorgaans te hoge belasting, ze verraadden hun volk door samen te werken met de Romeinen. Door die hoge belasting op wegen en goederen was het voor velen moeilijk, en soms zelfs onmogelijk, om te reizen.

Kapernaüm was voor tollenaar Mattheüs een goudmijn: het lag dicht bij provinciegrenzen, er kwamen veel wegen samen en er was een garnizoensplaats voor Romeinse soldaten.

Jezus ziet Mattheüs bij zijn tolhokje zitten en roept hem vanuit het niets: 'Volg mij.' Onmiddellijk staat Mattheüs op en volgt Jezus. In een notendop wordt hier de missie van Jezus uitgerold: iemand wegroepen uit zijn oude bestaan en doen opstaan in een nieuw leven.

Vers 10

De maaltijd is bij Mattheüs thuis (zie ook Markus 2:15 en Lukas 5:29, waar Mattheüs Levi wordt genoemd) en ook zijn collega-tollenaars en vrienden zijn aanwezig. Het Griekse woord voor 'zondaars' doelt op mensen die zich op geen enkele manier iets aantrokken van de joodse wetten en die daarom niet hoorden bij de gemeenschap van Gods volk. Ze werden gezien als tuig van de richel. Des te opvallender dat zij als tafelgasten als éérsten worden genoemd en pas daarna Jezus en zijn leerlingen. Een rabbi die aan tafel zit met zondaars en tollenaars in het huis van een corrupte tolbeambte – dat was onbestaanbaar.

In die tijd gold dat wie samen aan tafel zit en geniet van een maaltijd, zijn tafelgenoten volledig aanvaardt. Samen eten werd zelfs gezien als een vooruitblik op de maaltijd in Gods koninkrijk.

Vers 11

Geen wonder dat de farizeeën daar hun vragen bij hebben. Een werkelijke rabbi zou nooit aan tafel gaan met zondaars. Dus wat bezielt Jezus? Ze spelen hun vraag indirect, via zijn leerlingen. Is dat omdat ze bang zijn dat ze de discussie met deze rabbi niet kunnen winnen? Of omdat ze zelf Mattheüs' huis niet in willen en het daarom maar aan de dichtstbijzijnde leerling vragen?

Vers 12

De spreuk die Jezus als antwoord geeft, heeft als strekking: een dokter die zijn tijd doorbrengt met gezonde mensen, doet zijn taak niet goed. Hij moet zich juist bezighouden met degenen die het slecht hebben – zodat zij gezond worden. Zo zijn de tollenaars en zondaars ook 'ziek', op meerdere niveaus: ze gaan stuk aan het leven en er is gebrokenheid in hun relatie tot God en ten opzichte van de mensen om hen heen. Ze tellen niet mee in de samenleving en leven daardoor in een isolement. Juist voor hen wil Jezus 'dokter' zijn – om hun leven op de rails te zetten en het isolement te doorbreken.

Vers 13

‘Ga heen en leer wat het betekent ...’ Dat was een gangbare uitdrukking die rabbi’s gebruikten in de rabbijnse school, om de moraal van het verhaal in te leiden. Jezus citeert Hosea 6:6, waaruit blijkt dat God liever heeft dat je barmhartig bent dan dat je op de juiste momenten plichtmatig offers brengt. Dat mag nooit belangrijker worden dan in barmhartigheid omzien naar mensen in nood. Natuurlijk is rechtvaardig zijn in zichzelf een prachtige eigenschap, die past bij de navolging van Jezus. Maar wanneer je rechtvaardigheid ertoe leidt dat correct gedrag voorrang krijgt boven genadig zijn voor slechte mensen, dan is dat niet het soort rechtvaardigheid dat past in Gods nieuwe wereld.

Uitleg

Het zou niet eerlijk zijn om te zeggen dat farizeeën als zuurpruimen overal op tegen waren. Nee, ze hadden hetzelfde verlangen als Jezus. Ook zij wilden heel graag dat mensen die waren afgedwaald van God, zoals Mattheüs en zijn vrienden, weer bij Hem terugkwamen. Alleen, farizeeën hadden een exact idee van hoe dat eruitzag: je moest eerst gaan leven volgens de wet. Als je dat goed genoeg deed, was je niet langer een zondaar, maar een rechtvaardige. Dan hoorde je bij God en zouden de farizeeën zelfs ook van harte bereid zijn om de maaltijd met je te delen. Dat verklaart hun verbijstering dat Jezus zomaar aan tafel ging met Mattheüs en zijn foute vrienden. Dan is het toch net alsof Jezus communiceert: wat maakt het uit hoe je leeft, God accepteert je toch wel, ook als je kwaad doet?

Het ontging de farizeeën dat Jezus precies andersom te werk ging om zondaars terug te brengen in de relatie met God. Niet eerst een kruisverhoor of een negatief oordeel. Niet eerst voorwaarden en een gedragscode. Maar een uitnodiging om met Hem mee te gaan en te volgen. Jezus wil zelfs de maaltijd met Mattheüs delen – hét teken dat Hij Mattheüs liefheeft en volkomen aanvaardt. Een ongekende ervaring voor Mattheüs en zijn vrienden. Als je die liefde kunt ontvangen en je je aanvaard weet door de Heer, dan verandert dat je leven van binnenuit. Dan raak je verbonden met Jezus en wil je niets liever dan je leven delen met Hem. Zo brengt Jezus mensen terug bij God.

Daarom schuift Jezus aan bij al diegenen die tot over hun oren in het duister zitten. Een moeilijke les voor de farizeeën. Want je kunt wel alles precies goed doen – alles rechtvaardig, alles correct, de juiste offers op het juiste moment – maar dat mag nooit belangrijker worden dan in barmhartigheid omzien naar mensen in nood. God wil dat je blij bent dat Jezus elk mens uitbundig liefheeft en aanvaardt. En dat dát de manier is waarop zondaars worden gered.

Verwerking

1. Voor joodse begrippen is het delen van de maaltijd bij uitstek het teken van verbondenheid en aanvaarding van elkaar. Welke betekenis heeft het samen eten met familie of vrienden voor jou?
2. Welk etentje was voor jou van grote waarde? Met wie zat je aan tafel en wat maakte deze maaltijd zo bijzonder?
3. Zoals de farizeeën hun oordeel klaar hadden over Mattheüs, zo is dat bij ons vaak niet anders. Welke mensen beschouw jij als hedendaagse 'Mattheüsen'?
4. Waar herken jij in je eigen leven iets van de (ver)oordelende houding van de farizeeën? Geef een voorbeeld.
5. Reageer op deze opmerking: 'Jezus aanvaardt Mattheüs veel te gemakkelijk. Ik zou Mattheüs ook op zijn fouten wijzen. Je kunt zonden toch niet zomaar door de vingers zien?'
6. Op welk punt spreekt Jezus jouw leven aan, als Hij zegt: 'Overdenk eens goed wat dit wil zeggen: "Barmhartigheid wil ik, geen offers"'? (NBV)
7. Jezus verbindt zich met Mattheüs en zijn vrienden, nog vóórdat zij gestopt zijn met hun verkeerde wegen. Hoe zou onze kerk deze houding van openheid en aanvaarding richting zondaars kunnen vormgeven?
8. Farizeeën nemen wetten en regels heel serieus. Hoe is/was dat in jouw geloofsontwikkeling en in je kerkelijke gemeente? Welke regels en wetten zijn/waren voor jou belangrijk?
9. Waar zit voor jou persoonlijk het goede nieuws in dit bijbelgedeelte? Deel dit met elkaar.

2 Het grote feestmaal

Lukas 14:12-24

Als de zaterdagkrant op de mat valt, dan lees ik graag meteen even de rubriek 'Moderne Manieren'. Daarin beantwoordt Beatrijs Ritsema lezersvragen over netelige etiquette-problemen. Vaak hilarisch om te lezen, zoals: *Hoe werk ik m'n bezoek 's avonds op tijd de deur uit? Mag ik aangebrande soep in het restaurant terugsturen naar de keuken? Hoe kom ik onder een uitnodiging voor een feestje uit?* Regelmatig trekt Beatrijs fel van leer: zó hoort het niet! Het is alsof Jezus in dit bijbelgedeelte zijn tafelgenoten ook een lesje etiquette geeft. De etiquette van Gods koninkrijk, welteverstaan.

Leessleutel

Lees Lukas 14:12-24 tweemaal goed door.

- Wat is volgens jou de kern of zijn de belangrijkste woorden in dit gedeelte? Concreter: als je over dit bijbelgedeelte een preek zou moeten houden, over welk vers zou het dan echt moeten gaan?
- Ga na wat de kern voor jezelf betekent. Hoe ga je hier zelf mee om? Wat betekent dit voor je relatie met God?

Context

In Lukas 14 vinden we een serie ontmoetingen en gesprekken die zich afspelen aan tafel (14:1,8,12,15 en 24). Jezus grijpt de gelegenheid aan om zijn tafelgenoten wegwijs te maken in de wegen van Gods koninkrijk. Dat niet iedereen daar onbevangen naar kan luisteren, is vanaf vers 1 duidelijk. De spanning tussen Jezus en de farizeeën is voelbaar. Ze ontmoeten elkaar bij een van de leiders van de farizeeën thuis om op sabbat te lunchen. Maar in plaats van een open ontmoeting van hart tot hart, houdt men Jezus met argusogen in de gaten om Hem te kunnen betrappen op een ketterij of een wetsovertreding.

Jezus heeft in de verzen 7-11 een korte gelijkenis verteld, waarmee Hij reageert op de gewoonte van de farizeeën om aan tafel de beste plekken voor zichzelf te regelen. Hij laat hun zien dat zij daarmee het risico lopen om tot hun schaamte hun plek af te moeten staan aan een andere gast. Zij zullen dan 'gedegradeerd' worden naar de minst goede plekken.

Aantekeningen

Vers 12-13

De farizeeën nodigden bij hun etentjes slechts die gasten uit van wie ze een tegenuitnodiging tegemoet konden zien. Zo bouwden ze met elkaar een stevig netwerk op van gelijkgestemden in de juiste sociale klasse, waarbij niemand iets tekortkwam. Het uitnodigingsbeleid van Jezus staat daar haaks op: wees een gastheer die niets terugverwacht! Je kunt beter mensen uitnodigen die daar niets tegenover kunnen zetten en de middelen niet hebben om je terug te vragen. Dat is pas echte gastvrijheid.

Vers 14-15

Jezus knoopt hier een zaligspreking aan vast: 'En u zult zalig zijn ...' Net als in de zaligsprekingen van de Bergrede zal wie zó leeft, deel uitmaken van het koninkrijk van God. Ook al ontvang je tijdens je leven materieel gezien niets terug van wat je hebt gegeven aan armen, kreupelen, verlamden en blinden – op de jongste dag (bij de opstanding van de rechtvaardigen) krijg je dat dubbel en dwars vergoed. Daarop antwoordt een tafelenoot dat ieder die deelneemt aan de maaltijd in Gods koninkrijk gelukkig te prijzen is. Hij zegt het met zo'n vanzelfsprekendheid, dat het voor Jezus reden is om met een gelijkenis aan te scherpen wíé er aan tafel bij de Heer zullen zitten.

Vers 16-17

Bij het vieren van een groot feestmaal was het in het Midden-Oosten de gewoonte om een uitnodigingsrondje te maken om te weten te komen op hoeveel gasten men kon rekenen. Dan werden de voorbereidingen getroffen en als het feestmaal bereid was en opgediend kon worden, maakte een knecht nogmaals een ronde om de gasten te laten weten dat het feestmaal kon beginnen.

Vers 18-20

Het is uitermate onbeschoft dat de gasten afzeggen. Eerst 'ja' zeggen en de gastheer voor je laten koken, en dan met slappe excuses afhaken. Niemand kocht een akker zonder die vooraf grondig geïnspecteerd te hebben. Niemand kocht ongezien ossen, om ze pas daarna te keuren. En waarom zou het getrouwde stel niet samen naar het feestmaal gaan?

Vers 21-23

Woedend laat de gastheer zo snel mogelijk (want het eten staat klaar!) de armen, kreupelen, blinden en verlamden brengen. Precies die mensen over wie Jezus in vers 13 tegen de farizeeën zei dat ze juist hen aan tafel zouden moeten uitnodigen. Wanneer er daarna nog vrije plekken aan tafel zijn, worden overal en nergens mensen met klem uitgenodigd om mee te feesten. Niet onder dwang natuurlijk, maar wel: 'Ja, echt, jij bent van harte welkom!' Een lege plek aan tafel is geen optie.

Vers 24

In dit laatste vers wendt Jezus zich tot zijn tafelgenoten. Hiermee verbindt Hij de gelijkenis met zichzelf en de houding van de farizeeën. *Mijn maaltijd* – Jezus zelf blijkt de gastheer te zijn. Al diegenen die als eersten uitgenodigd werden voor de grote maaltijd (de uitnodiging in het hier-en-nu tot het heil van Christus, deelname aan het koninkrijk van God) weigeren te komen. Zou Jezus daarmee de farizeeën bedoelen, van wie Hij alleen maar afwijzing ontvangt?

Zo geeft Jezus via de gelijkenis antwoord op de opmerking in vers 15. Wie aan tafel zit in Gods koninkrijk? Dat zijn niet de farizeeën die ‘nee’ zeggen tegen de gastheer, Jezus Christus zelf.

Uitleg

Wie mogen aan tafel zitten bij het feestmaal in Gods koninkrijk? De farizeeën zijn ervan overtuigd dat zij de beste plekken zullen hebben, maar Jezus maakt hun met de gelijkenis duidelijk dat dat nog maar de vraag is. Want ze weigeren stelselmatig in te gaan op de uitnodiging van Jezus om mee te doen in het koninkrijk van God. Net als de genodigden die te druk zijn met hun os, het gekochte stuk land en de wittebroodsweken. Ze voeren allerlei redenen aan om niet aan te schuiven.

Dat maakt deze gelijkenis nogal ongemakkelijk. Niet alleen voor de farizeeën die deze gelijkenis horen, maar ook voor ons – pas op dat je er niet naast grijpt!

- Als je je handen zo vol hebt aan de drukte van het dagelijks leven dat je geen tijd neemt op de uitnodiging in te gaan. Dat je vanwege andere prioriteiten er niet toe komt Hem de ruimte te geven in je leven.
- Als je net als die farizeeër aan tafel vindt dat je recht hebt op een plekje aan tafel bij Christus, omdat je je in de juiste (kerkelijke) kringen begeeft. Maar dat je daarmee niet doorhebt dat het een groot voorrecht is dat je wordt uitgenodigd om feest te vieren met de Heer.
- Als je geen trek hebt in het feestmaal dat de Heer voor je in petto heeft. Omdat je graag jezelf redt en het niet zo nodig vindt dat God jou iets biedt. Je teert liever niet op andermans zak. Misschien irriteert het je zelfs wel dat er een God is die jou wil voeden met wat je nodig hebt.

Bij de Heer aan tafel zitten diegenen die de uitnodiging aanpakken. Hij wil graag dat je aanschuift aan zijn tafel. Concreter: dat het geloof je leven doortrekt in hoe je kiest, hoe je opvoedt, wat in jouw leven voorrang krijgt. Daarmee laat je zien dat je die uitnodiging aanpakt en je graag dat grote feestmaal wilt meemaken. Confronterend is dat het omgekeerde ook waar is. Je kunt het feestmaal ook mislopen, door de uitnodiging naast je neer leggen en zo lang uit te stellen dat het leidt tot afstel. Gods uitnodigingsbeleid is royaal en zijn grote maaltijd komt er. Met of zonder jou. Mis hem dus niet.